

Spauda ir informacija

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas
PRANEŠIMAS SPAUDAI Nr. 156/20
2020 m. gruodžio 8 d., Liuksemburgas

Sprendimas byloje C-584/19
Staatsanwaltschaft Wien / A ir kt.

Skirtingai nuo Europos arešto orderio, Europos tyrimo orderį gali priimti valstybės narės prokuratūra, kuriai kyla rizika gauti konkrečių vykdomosios valdžios nurodymų

Europos tyrimo orderyje nurodyto asmens pagrindinės teisės yra pakankamai apsaugotos ir šį orderį išduodant, ir jį vykdant kitoje valstybėje narėje

Staatsanwaltschaft Hamburg (Hamburgo prokuratūra, Vokietija) A. ir kitų nenustatytų asmenų atžvilgiu pradėjo ikiteisminį tyrimą baudžiamojoje byloje dėl sukčiavimo. Įtariama, kad 2018 m. liepos mėn. šie asmenys, pasinaudodami neteisėtai gautais duomenimis, suklastojo 13 mokėjimo nurodymų, pagal kuriuos į A. vardu atidarytą sąskaitą viename Austrijos banke buvo galimai pervesta apie 9 800 EUR. 2019 m. gegužės mėn. bylą tirianti Hamburgo prokuratūra išdavė Europos tyrimo orderį¹ ir jį perdavė *Staatsanwaltschaft Wien* (Vienos prokuratūra, Austrija), prašydama pastarosios perduoti jai pagrindinėje byloje aptariamos banko sąskaitos išrašų kopijas už atitinkamą laikotarpį. Pagal Austrijos baudžiamojo proceso kodeksą Austrijos prokuratūra be išankstinio teismo leidimo negali taikyti tokios tyrimo priemonės. Taigi 2019 m. gegužės mėn. pabaigoje Vienos prokuratūra paprašė *Landesgericht für Strafsachen Wien* (Vienos apygardos baudžiamųjų bylų teismas, Austrija) leidimo taikyti minėtą tyrimo priemonę.

Konstatavus, kad pagal Vokietijos teismų teisę Hamburgo prokuratūra gali gauti *Justizsenator von Hamburg* (Hamburgo teisingumo senatorius, Vokietija) nurodymų, įskaitant atskirus atvejus, šiam teismui kilo klausimas, ar Austrijos institucijos turėjo vykdyti šį Europos tyrimo orderį. Nacionalinio teismo pateikti klausimai visų pirma kilo dėl to, ar Direktyvos dėl Europos tyrimo orderio kontekste taikytina naujausia Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusi su Europos tyrimo orderį (toliau – ETO)² „išduodančiosios teisminės institucijos“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal Pagrindų sprendimą 2002/584³. Todėl šis teismas nusprendė užklausti Teisingumo Teismo, ar valstybės narės prokuratūra gali būti laikoma kompetentinga „teismine institucija“ Europos tyrimo orderiui išduoti, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, nepaisant kylančios rizikos, jog jai priimant sprendimą dėl tyrimo orderio išdavimo vykdomoji valdžia gali duoti konkrečių pavedimų arba nurodymų.

¹ Šis Europos tyrimo orderis buvo išduotas vadovaujantis 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/41/ES dėl Europos tyrimo orderio baudžiamosiose bylose (OL L 130, 2014, p. 1) (toliau – Europos tyrimo orderis).

² 2019 m. gegužės 27 d. Sprendimas *OG ir PI (Liubeko ir Cvikau prokuratūros)* (C-508/18 ir C-82/19 PPU, 90 punktas) ir 2019 m. gegužės 27 d. Sprendimas *PF (Lietuvos generalinis prokuroras)* (C-509/18, 57 punktas); taip pat žr. pranešimą spaudai Nr. 68/19. Minėto Sprendimo *OG ir PI (Liubeko ir Cvikau prokuratūros)*, kuriame buvo aptariami Vokietijos prokurorai, 90 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad sąvoka „išduodančioji teisminė institucija“, kaip ji suprantama pagal Pagrindų sprendimą 2002/584, netaikoma valstybės narės prokuratūroms, dėl kurių kyla rizika, kad joms priimant sprendimą dėl Europos arešto orderio išdavimo vykdomoji valdžia gali tiesiogiai ar netiesiogiai duoti konkrečių pavedimų arba nurodymų.

³ 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34) (toliau – Pagrindų sprendimas dėl EAO).

Teisingumo Teismo vertinimas

Teisingumo Teismo didžioji kolegija nusprendė, kad „teisminės institucijos“ ir „išduodančiosios institucijos“ sąvokos, kaip jos suprantamos pagal Direktyvą dėl Europos tyrimo orderio, apima valstybės narės prokurorą arba, kalbant plačiau, valstybės narės prokuratūrą, nors jie ir yra pavaldūs šios valstybės narės vykdomajai valdžiai, ir dėl šių santykių gali kilti rizika, kad, šiam prokurorui ar prokuratūrai priimant sprendimą dėl Europos tyrimo orderio išdavimo, vykdomoji valdžia gali jiems tiesiogiai ar netiesiogiai duoti pavedimų ar nurodymų.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad pagal šią direktyvą Europos tyrimo orderis gali būti vykdomas tik tuo atveju, jeigu jį išdavusi institucija yra „išduodančioji institucija“⁴, ir kad jeigu tokį orderį išduoda išduodančioji institucija, kuri nėra kompetentingas teisėjas, teismas, ikiteisminio tyrimo teisėjas ar prokuroras atitinkamoje byloje, jį turi patvirtinti „teisminė institucija“, ir tik tuomet Europos tyrimo orderį galima perduoti vykdyti kitoje valstybėje narėje.

Tai paaiškinęs, Teisingumo Teismas visų pirma pažymėjo, kad, skirtingai nuo Pagrindų sprendimo dėl EAO, kuriame vartojama „išduodančiosios teisminės institucijos“ sąvoka, nenurodant, kurias institucijas ji apima, Direktyvoje dėl Europos tyrimo orderio⁵ aiškiai numatyta, kad prokuroras priskiriamas prie tų institucijų, kurios (kaip ir teisėjas, teismas ar ikiteisminio tyrimo teisėjas) laikomos „išduodančiosiomis institucijomis“. Be to, Teisingumo Teismas nurodė, kad šioje direktyvoje prokuroras taip pat priskiriamas prie „teisminių institucijų“, kurioms yra suteikta teisė tvirtinti Europos tyrimo orderį prieš jį perduodant vykdančiajai institucijai, jei šį orderį išdavė išduodančioji institucija, kuri nėra atitinkamoje byloje kompetentingas teisėjas, teismas, ikiteisminio tyrimo teisėjas ar prokuroras⁶. Jis konstatavo, kad pagal minėtą direktyvą prokuroro pripažinimas „išduodančiaja institucija“ arba „teismine institucija“ nesusiejamas su šio prokuroro ir jo valstybės narės vykdomosios valdžios pavaldumo santykių nebuvimu.

Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė, kad išduodant ar tvirtinant Europos tyrimo orderį taikoma kitokia procedūra ir galioja kitokios garantijos, nei išduodant EAO. Visų pirma jis pabrėžė, kad pagal Direktyvą dėl Europos tyrimo orderio prokuroras, kuris išduoda ar tvirtina tokį orderį, privalo atsižvelgti į proporcingumo principą ir pagrindines atitinkamo asmens teises, o prokuroro sprendimui turi būti galima taikyti veiksmingas teisių gynimo priemonės, bent jau lygiavertės toms, kurias galima taikyti panašioje nacionalinėje byloje. Be to, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad ši direktyva suteikia galimybę vykdančiajai institucijai ir, kalbant plačiau, vykdančiajai valstybei įvairiais būdais užtikrinti šio principo laikymąsi ir pagarbą atitinkamo asmens pagrindinėms teisėms. Tuo pagrindu Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad ir išduodant ar tvirtinant Europos tyrimo orderį, ir jį vykdamas galioja Direktyvoje dėl Europos tyrimo orderio numatytos garantijos, padedančios užtikrinti atitinkamo asmens pagrindinių teisių apsaugą.

Galiausiai Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Europos tyrimo orderiu siekiama kitokio tikslo nei EAO. EAO tikslas – areštuoti ir perduoti prašomą perduoti asmenį, siekiant patraukti baudžiamojon atsakomybėn, vykdyti laisvės atėmimo bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo, o Europos tyrimo orderio tikslas – įvykdyti vieną ar kelias konkrečios tyrimo priemones siekiant gauti įrodymų. Taigi, nors dalis šių priemonių gali būti intervencinės, Europos tyrimo orderis, kitaip nei EAO, negali apriboti atitinkamo asmens teisės į laisvę.

Taigi, Teisingumo Teismo nuomone, atsižvelgiant į visus šiuos Pagrindų sprendimo dėl EAO ir Direktyvos dėl Europos tyrimo orderio skirtumus, naujausiuose jo sprendimuose⁷ pateiktas aiškinimas, pagal kurį „išduodančiosios teisminės institucijos“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal šį pagrindų sprendimą, neapima valstybės narės prokuratūrų, kurioms kyla rizika gauti konkrečių vykdomosios valdžios nurodymų, netaikytinas Direktyvai dėl Europos tyrimo orderio.

⁴ Kaip tai suprantama pagal Direktyvos dėl Europos tyrimo orderio 2 straipsnio c punktą.

⁵ Tai numatyta Direktyvos dėl Europos tyrimo orderio 2 straipsnio c punkto i papunktyje.

⁶ Kaip nustatyta Direktyvos dėl Europos tyrimo orderio 2 straipsnio c punkto ii papunktyje.

⁷ Sprendimas *OG ir PI (Liubeko ir Cvikau prokuratūros)* ir Sprendimas *PF (Lietuvos generalinis prokuroras)*, žr. 2 išnašą.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127